Gevechtsbereidheid,

één der grondslagen voor een hoge gevechtswaarde

door E. J. C. VAN HOOTEGEM, *Brigade-Generaal van de GS, Plv C-1 Lk*
en J. C. E. HAEX, *Kolonel van de GS, Hoofd Bureau VVP-HKGS*

In de militaire samenleving kan men een onderscheid maken tussen dienstverrichtingen en handelingen, die met de eigenlijke dienst niets te maken hebben. Onder de laatste vallen, onder meer, ontspanning en vrije tijdsbesteding.

De feitelijke dienstverrichtingen zou men dan kunnen verdelen in handelingen, waarvan de uitvoering is gebonden aan nauwkeurig omschreven normen en zulke, die ontspruiten aan de eigen vrije wil of — zo men wil — het initiatief van het individu of dat van de groep.

De eerste categorie, *de voorschriftenhandelingen*, zijn de talloze gebods- en verbodsbepalingen, de drills, alsmede de administratieve en logistieke bepalingen en regelingen. Handelingen, die relatief eerder worden gecorrigeerd indien ze niet goed, dan gewaardeerd indien ze wel goed worden uitgevoerd.

De tweede categorie — *de bereidheidshandelingen* — is daarnaast in hoge mate bepalend voor de gevechtswaarde, dus voor het doeltreffend optreden van de strijdmacht.

Want, hoezeer de ondergeschiktheid en het stipt opvolgen van bevelen en aanwijzingen ook de grondslag mogen — en moeten — blijven van de militaire dienstverrichtingen, en hoezeer zij in oorlogstijd ook de primaire voorwaarden zullen zijn voor het behalen van de overwinning, bij de erkenning hiervan komt het element van de zelfstandigheid in een moderne oorlog toch steeds meer om de hoek kijken.

Wij denken hier bijvoorbeeld aan de velen, die zijn belast met het besturen van een gevechtsvoertuig of het hanteren van een wapen tijdens het gevecht, alléén of in kleine groepen, oog in oog met de vijand. De tirailleur in zijn schuttersput, die op een vooruitgeschoven post een waarschuwende taak heeft tegen infiltranten, de tlv-bemanning onder een korporaal, die bij de nadering van vijandelijke tanks snel en resoluut moet handelen, de infanterie/tankteams, die bij aanval of tegenaanval door een regen van vuur en staal naar de vijand oprukken, de verkenningspatrouille, die geheel aan haar lot overgelaten tot diep in vijandelijk gebied moet doordringen en bij iedere stap die zij doet in een hinderlaag kan vallen.

Zij allen komen bij de uitvoering van hun gevechtsopdrachten te staan voor het *zelfstandig nemen van beslissingen*, dus voor handelingen die hun niet worden bevolen, maar slechts zijn begrepen in de algemene opdracht van de eenheid of het onderdeel waarvan zij deel uitmaken.

De enorme gecompliceerdheid en specialisatie van het moderne oorlogsapparaat brengen de noodzaak mee van een steeds toenemende zelfstandigheid van handelen van lager kader en soldaten, die individueel of in kleine groepjes optreden om eenzelfde doel — dat van hun commandant — te bereiken.

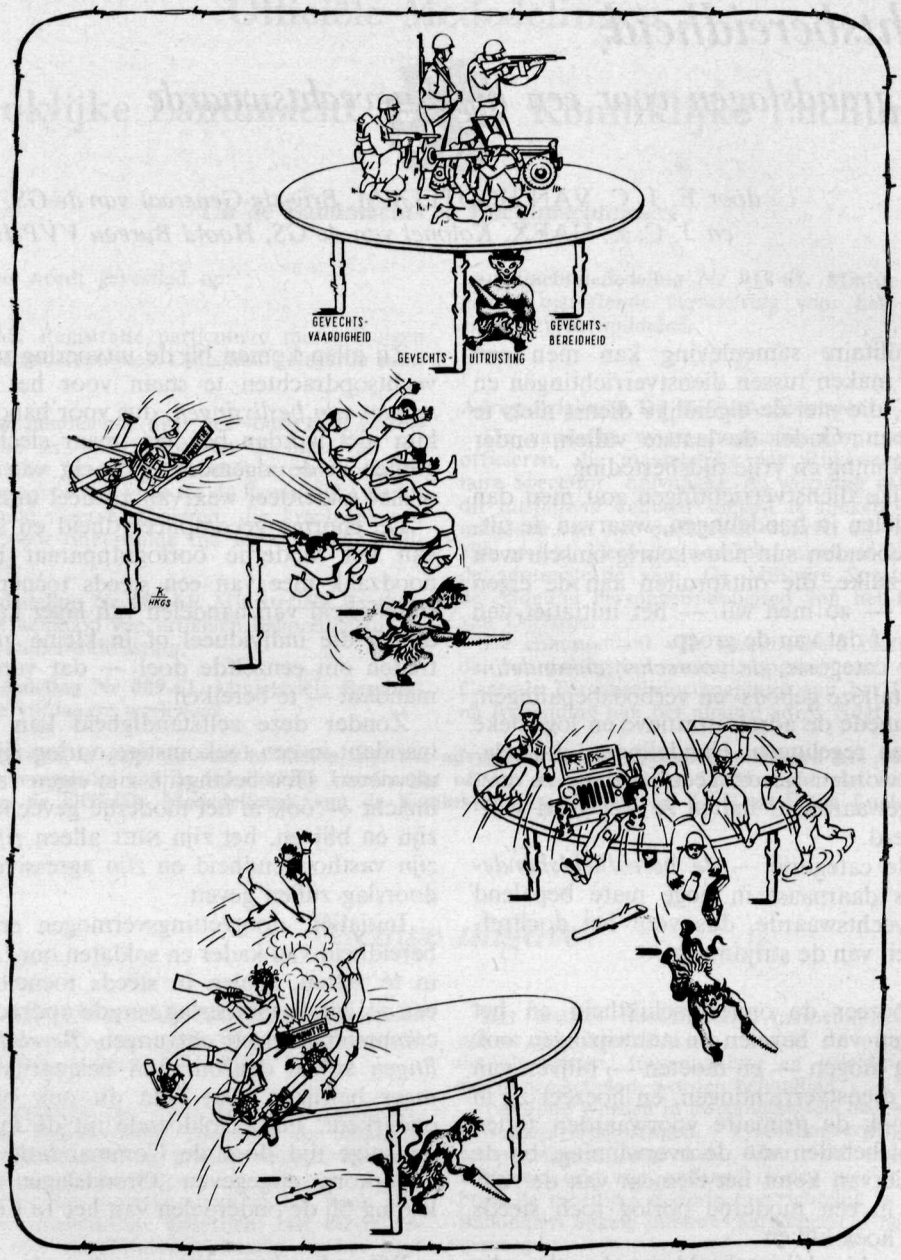
Zonder deze zelfstandigheid kan geen commandant in een toekomstige oorlog zijn opdracht uitvoeren. Hoe belangrijk zijn eigen vakkennis en inzicht — óók in het moderne gevecht — mogen zijn en blijven, het zijn NIET alleen *zijn* initiatief, *zijn* vasthoudendheid en *zijn* agressiviteit, die de doorslag zullen geven.

Initiatief, doorzettingsvermogen en *innerlijke* bereidheid van kader en soldaten om zich volledig in te zetten, spelen in steeds toenemende mate een rol bij de uitvoering van de opdracht, die hun commandant heeft ontvangen. *Bereidheidshandelingen* zullen daarom hun belangrijkheid steeds meer bewijzen. Dat men dit ook bij de troep onderkent, blijkt voldoende uit de inleiding van de enige tijd door de Commandant van het 1e Legerkorps uitgegeven „Grondslagen voor de opleiding bij de onderdelen van het 1e Legerkorps".

Wij gebruikten, even eerder, de uitdrukking *„innerlijke bereidheid om zich volledig in te zetten"* en het is onze bedoeling hierop thans eens iets dieper in te gaan.

Door de invoering van de moderne bewapening, waaronder vooral de kernwapens, en door de ontwikkeling van de psychologische oorlogvoering, is de intensiteit van de strijd geworden tot ene, *waarin een absolute gevechtsbereidheid een wezenlijke voorwaarde is voor het behalen van de overwinning.*

Willen wij een tegenstander gelijkwaardig tegemoet treden en niet vervallen in de fout de afgelopen oorlog te vechten, dan moeten wij ons realiseren dat bij opleiding, oefening, verzorging, uitrusting, ontspanning, voorlichting en de vele

overige zaken, die onze kracht bepalen, *gelijke en gelijktijdige aandacht moet worden gegeven aan de drie elementen, die bepalend zijn voor de* GEVECHTSWAARDE, te weten:

— de *gevechtsuitrusting;*
— de *gevechtsvaardigheid;*
— de *gevechtsbereidheid.*

Deze elementen vormen als het ware een *drieeenheid* en zij zullen in de toekomst *nooit meer los van elkaar mogen worden toegepast!*

In feite had dit ook in het verleden nooit mogen geschieden en men behoeft heus niet tot Napoleon terug te gaan om een veldheer te vinden, die aan het juist toepassen van dit beginsel zijn successen grotendeels had te danken. Wij denken hier bijvoorbeeld maar aan iemand als Veldmaarschalk Montgomery.

Uiteraard hebben deze drie elementen alle hun eigen eigenaardigheden en problemen; ze zullen dus *tevens* afzonderlijk de aandacht vragen.

Nu is het zo, dat beide eerstgenoemde elementen — ook bij ons in Nederland, zij het dan in de geschiedenis soms aan de late kant — doorgaans wel op hun juiste waarde werden geschat.

Het element GEVECHTSBEREIDHEID *echter, werd meestentijds schromelijk verwaarloosd.*

Het is om *deze* reden, dat dit artikel door ons wordt gepubliceerd.

Het element gevechtsbereidheid heeft dus een rechtstreekse binding met de beide andere ele-

menten van het begrip gevechtswaarde. Zonder vertrouwen in bewapening en uitrusting en in de eigen vaardigheid zal slechts bij uitzondering van gevechtsbereidheid sprake zijn. Uiteraard zijn in de geschiedenis vele van zulke uitzonderingen aan te wijzen. Wij denken bijvoorbeeld aan de handvol Spartanen, die door hun hardheid en vaardigheid bij de Thermopylae-pas een grote Perzische overmacht lange tijd staande hield. Of, dichterbij, aan het begin van de oorlog in de woestijn van Noord-Afrika, waar slecht bewapende Britten zich de Duitsers van Rommel van het lijf hielden. Verder aan de Battle of Britain waar weer een handjevol vastberaden luchthelden zich op een hen in aantal vér overtreffende aanvaller wierp, in volledige bereidheid alles te geven, daarbij in de eerste plaats vertrouwende op eigen vaardigheid, meer dan op hun materieel.

Wij geloven echter dat men de normale opbouw van een vechtleger niet op uitzonderingen mag baseren. Vandaar onze stelling van „de absolute binding" met alléén maar de nadruk op het element gevechtsbereidheid in verband met de stiefmoederlijke behandeling tot nu toe.

Wij willen op deze binding thans nog op enkele punten nader ingaan.

Het is duidelijk, dat de soldaat op zijn bewapening en uitrusting zal moeten kunnen vertrouwen, wil hij bereid zijn het gevecht ermee in te gaan. Dit wil zeggen, dat hij de overtuiging moet hebben de vijand succesvol ermee te kunnen bestrijden.

Deze wapens en uitrusting zal hij evenwel slechts krijgen als gevechtsbereidheid evenzeer aanwezig is bij het gehele volk en dan uiteraard bij de daaraan ontspruitende volksvertegenwoordiging. Is dit niet het geval, dan zullen volk en volksvertegenwoordiging zich immers niet de moeite en kosten willen getroosten, die voor de aanschaffing nodig zijn.[1]

De snelle voortgang van de techniek en het feit, dat door individuelen en kleine groepjes in een komende oorlog méér zelfstandig zal moeten worden opgetreden, dan in de vorige nodig was, betekenen voorts, dat de gevechtsuitrusting VOORTDUREND *aan de omstandigheden zal moeten worden aangepast* en wel in elk denkbaar opzicht. Deze *doorlopende* aanpassing is niet meer dan een van de normale gevolgen van de huidige ontwikkeling der dingen.

De noodzaak van die aanpassing evenwel, betekent tevens dat de van niet-geheel-terzake-kundige zijde wel eens geuite wens naar „rust in het leger" door het scheppen van consolidatieperioden — door het kunstmatig stilzetten van het aanpassingsproces dus — in feite wil zeggen HET AANVAARDEN VAN HET FEIT, DAT ONZE EENHEDEN EN SOLDATEN NIET GELIJKWAARDIG AAN DE VIJAND TEGENOVER DEZE KOMEN TE STAAN. Die van sommige zijde zo gewenste rust is derhalve fnuikend voor onze gevechtskracht. Onder de huidige omstandigheden kan rust — werkelijke rust voor de bevolking — hoe paradoxaal dit ook moge klinken, alleen maar worden gevonden in een tijdige aanpassing, dus in een *dynamische* evolutie.

In de Memorie van Toelichting op de oorlogsbegroting van 1961 wordt dit standpunt terecht ingenomen. *Een achterblijven in dit ontwikkelingsproces zal onbehagen scheppen bij de lagere gevechtsleiders en de gevechtsbereidheid daardoor nadelig beïnvloeden.*

Ten aanzien van de gevechtsvaardigheid moet in feite dezelfde lijn worden getrokken. Ook hier zal aan een doorlopend aanpassingsproces niet kunnen worden ontkomen, waarbij wij buiten een technische en tactische aanpassing tevens — en met de meeste nadruk — doelen op een aanpassing van de *mentaliteit*.

Want vooral in dit laatste zit dan nog de mogelijkheid het aantal „uitzonderingen" waarover wij het eerder hadden op te voeren. Slechts bezield met een uitstekende mentaliteit namelijk, zal de gemiddelde soldaat óók nog de voor een bepaald geval benodigde gevechtsbereidheid kunnen opbrengen, indien hij zou weten dat zijn bewapening nu eens iets minder goed zou zijn dan die van de vijand.

Wij denken hierbij aan de bevolking van Engeland die in 1940 aan de kusten met oude geweren en allerlei in onze ogen fantastische slag- en steekwapens gereed stond om een eventuele Duitse inval een grootse ontvangst te bereiden. Voor ons staat vast, dat zij nog zouden hebben gevochten ook!

Wij zagen echter ook, dat het begrip gevechtsbereidheid ten nauwste is verbonden aan de ontwikkeling naar grotere zelfstandigheid van lagere commandanten en van de eenvoudige soldaat, als een noodzakelijk gevolg van de huidige strijdwijze.

Zij kan derhalve slechts ontstaan door deze zelfstandigheid aan te kweken en daar het een van de kenmerken van het militaire handwerk is dat in oorlogstijd slechts zal worden uitgevoerd wat in vredestijd is geleerd, dient de opleiding hierin reeds thans plaats te vinden.

Dit betekent tevens het leren delegeren van verantwoording en het leren accepteren van decentralisatie bij de uitvoering, door commandanten op elk niveau; een noodzaak die thans, naar uit mededelingen blijkt, tevens terdege worden onderkend in legers zoals het Russische, waar het

[1] Men komt hier op het belang van een goede verhouding Volk-Krijgsmacht, waarover een afzonderlijke beschouwing zal volgen.

nemen van initiatief in het verleden eerder als een misdaad dan als een uitstekende eigenschap werd beschouwd.

Tot het aanvaarden van zelfstandigheid zullen het lagere kader en de soldaat in het algemeen slechts geneigd zijn, indien zij beschikken over het nodige begrip en inzicht, niet slechts in de toestand van het ogenblik maar ook in de fundamentele problemen en waarden, die in een oorlog op het spel staan of mede de inzet ervan zouden kunnen vormen.

Wij komen hier dus op de noodzaak tot actuele en fundamentele voorlichting.

Doch zoals wij reeds vaststelden is het aan de andere kant evenzeer nodig om het volk en de volksvertegenwoordiging tot die mate van gevechtsbereidheid te brengen, die nodig is om hen tot het voteren van de nodige gelden te bewegen. Met andere woorden: het leger zal ook aan het volk moeten worden „uitgedragen".

Het „uitdragen van de Koninklijke Landmacht" nu, gebeurt langs twee wegen, namelijk via een *automatische voorlichting* (gesprekken en brieven van kader en soldaten) en de *officiële voorlichting* (de jaarlijkse begrotingsstukken en het vraag-en-antwoordspel van de LVD).

Dat de kenmerken van deze beide wijzen van voorlichting lijnrecht tegenover elkaar staan moge onderstaande vergelijking bewijzen.

automatische voorlichting	officiële voorlichting
gesproken	geschreven
verstaanshouding	neutrale houding
(familie, vrienden)	(hoogstens partijbinding)
kritiekloze aanvaarding	kritische aanvaarding
continu	incidenteel
landelijke verspreiding	plaatselijk - regionaal
dagelijks gebeuren	bijzonderheden
persoonlijke verhoudingen	zakelijke argumenten
veelheid van onderwerpen	één onderwerp
onvoldoende gemotiveerd	gemotiveerd
emotioneel	nuchter, droog
subjectief	objectief
rechtstreeks	via journalist of redactie

En het behoeft na deze opsomming nauwelijks nog enige toelichting waarom de automatische voorlichting de publieke opinie veel meer vermag te beïnvloeden dan de officiële. Het moge intussen óók duidelijk zijn, waarom de officiële in het verleden niet steeds au serieux werd genomen als de tendens van beide uiteenliep.

De wijzigingen, die de Chef van de Generale Staf intussen heeft ingevoerd en nog bezig is in te voeren houden voornamelijk verband met dit verschijnsel en de grondslag van het toekomstige systeem is de volgende.

Het inzicht dat kader en soldaten nodig hebben voor het opbrengen van de nodige gevechtsbereidheid kan alleen worden verschaft door het geven van *interne voorlichting*, waarbij het dan in de eerste plaats gaat om de fundamentele.

Hiertoe is aan ieder compagniescommandant een oranje bundel ter beschikking gesteld waarin, naast een persoonlijke introductiebrief van de Chef van de Generale Staf, een tiental syllabi wordt opgenomen.

De meeste van deze syllabi hebben een drieindeling, te weten één deel, geschikt voor direct gebruik voor kleine groepen van dienstplichtigen, één deel algemene informaties, waarin iets dieper op het onderwerp wordt ingegaan en dat bestemd is om het kader meer ondergrond te geven en één deel, waarin suggesties worden gegeven voor de behandeling.

De syllabi zijn geschreven op het SCML en voorzien, zoals uit reacties uit de troep blijkt, in een grote behoefte. Een deel wordt in het depot, het grootste deel bij de parate troepen behandeld.

Behalve de voorlichting over fundamentele zaken dient de troep echter tevens te worden ingelicht over actuele gebeurtenissen in binnen- en buitenland, zoals op Cuba, in Berlijn, in de Kongo, over de diensttijdverkorting, „wat doet de NAVO?", op welke wijze tracht men achter het IJzeren Gordijn het moreel van de troep te beinvloeden?, enz.

Voor dit soort van *actuele voorlichting* heeft men de grijze map (interne voorlichting; documentatiemateriaal) op bataljons- en overeenkomstig niveau. Van de Chef van de Generale Staf is intussen aan alle rechtstreeks onder hem ressorterende commandanten een brief uitgegaan met nieuwe, bijzondere aanwijzingen over de behandeling van deze map. Vroeger bereikte het betreffende materiaal de onderdelen rechtstreeks van het Departement van Defensie; thans geschiedt dit door de zorg van het Bureau VVP, via de bevelslijn. De verzendlijsten zijn in overleg met vertegenwoordigers van staven en inspecties herzien. Het volgen van de bevelslijn moge meer tijd kosten; het is gebleken zekerder te zijn.

Het is de bedoeling dat op staven en inspecties een officier, belast met de interne voorlichting een oogje in het zeil houdt op de distributie en voorts met het Bureau VVP contact houdt over aanwijzingen en suggesties.

Niet overal is duidelijk wie dit werk moet doen, soms is het de S1, soms de S3 maar vaak ook een lager kaderlid, die overzicht mist en geen raad weet met de toegezonden lectuur. *Toezicht hierop is gewenst.*

Externe voorlichting, dat is voorlichting, rechtstreeks gericht op de Nederlandse bevolking, teneinde deze het nodige inzicht te verlenen voor de zo noodzakelijke morele en materiële steun aan het leger, blijft een geboden activiteit.

Daarbij bestaat een groot verband en een grote wisselwerking met de interne voorlichting, want veel gebeurtenissen en ontwikkelingen, die zich buiten het leger afspelen kunnen van invloed zijn

op het moreel van de dienstplichtige en omgekeerd kunnen gebeurtenissen binnen het leger de instelling van de bevolking beïnvloeden.

De Chef van de Generale Staf heeft daarom niet volstaan met het geven van nieuwe richtlijnen voor de interne voorlichting, maar hieraan tevens nieuwe voor de externe gekoppeld en daarbij de nadruk gelegd op de coördinatie van beide.

Bij de verschillende staven zijn thans *voorlichtingsofficieren* aangewezen, zijnde een nevenfunctie, waarin men de commandant adviseert over *alle* aangelegenheden betreffende de voorlichting. Ten aanzien van het daadwerkelijke aanwijzen is een brief uitgegaan, waarin tevens richtlijnen van andere aard, het onderwerp aangaande, zijn vervat.

Het zou te ver voeren hier de brief volledig weer te geven; volstaan moge worden met mee te delen dat de Chef van de Generale Staf van oordeel is dat een voorlichtingsofficier, wil hij aan alle zaken het onderdeel betreffende (intern en extern) het voorlichtingsaspect onderkennen, op een plaats moet zitten waar hij een voldoende overzicht heeft, zoals op die van een Chef Staf, een Hoofdofficier toegevoegd, en dergelijke.

Indien wij nu tot ons eigenlijke onderwerp terugkeren, komen wij tot de ontdekking dat wij er met betrekking tot het ontwikkelen van het gevoel voor zelfstandigheid bij het lagere kader en de soldaat met het voorgaande alléén nog niet zijn.

Persoonlijk inzicht en begrip van zaken kunnen bij de gemiddelde soldaat namelijk nooit alleen staan wil men het beoogde doel bereiken, zij moeten gepaard gaan met vertrouwen in de leiding en met goede interne verhoudingen in zijn eenheid.

Zonder belangstelling van de meerdere in zijn ondergeschikten — tot uiting komend in eigen onbaatzuchtige inspanning, in aanmoediging en waardering, maar ook in correctie van hen die te kort schieten — kan geen gevechtsbereidheid worden verwacht. Evenmin kan die worden verwacht als men de meerdere niet respecteert of als de door hem opgedragen taken niet in volle overgave worden aanvaard. En tenslotte niet, als men er aan zou twijfelen of in de ure des gevaars wel op het „team" zou kunnen worden gerekend.

Wij gebruikten zo juist de uitdrukking „correctie" en „waardering". Wij willen deze beschouwing niet besluiten zonder daarop nog even in te gaan.

Het overmatig tolereren van afwijkingen van de gestelde normen kan even fnuikend zijn voor het moreel van een eenheid als het in overdreven mate hanteren van de voorschriften (het zogenoemde muggenziften). Dit is helaas in de landmacht een probleem geworden, want er is een veel te grote afstand ontstaan tussen de normale tolerantie ten opzichte van de normen en het moment dat werkelijk in correctieve zin wordt opgetreden.[2]

Met betrekking tot de „waardering" nog het volgende.

Reeds eerder merkten wij op, dat een van de essentiële kenmerken van bereidheidshandelingen is, dat deze zelden in aanmerking komen voor correctie. Correctie toch heeft de neiging toekomstige soortgelijke handelingen uit te sluiten.

Zij komen relatief veel eerder voor waardering in aanmerking.

Reeds in het decembernummer 1959 van dit maandblad[3] werd voor het instellen van een waarderingssysteem een lans gebroken, welk idee destijds werd overgenomen door de Commandant van de 4e Divisie en later door de Chef van de Generale Staf.

Een deel van de troep — hoe kan het ook anders met onze overigens niet genoeg te waarderen volksaard — stond hier in het begin vrij terughoudend tegenover; anderen evenwel reageerden zeer positief.

In feite werd het stelsel — vóór de huidige reglementering — reeds door veel goede commandanten toegepast, uiteraard naar eigen inzicht, waardoor de toepassing geheel willekeurig was. Ook beschikte men toen niet over voldoende middelen, dat wil zeggen dat het ontbrak aan „soorten van mogelijkheden". Om een voorbeeld te noemen: vaak waren geen gelden aanwezig voor de zozeer gewenste materiële beloning. Ook kwam het voor dat de hogere commandant er niets van moest hebben en de goede bedoelingen snel torpedeerde.

Het gereglementeerde waarderingssysteem, dat de Chef van de Generale Staf thans nastreeft en dat in een verre staat van uitwerking verkeert, kan worden verondersteld alle weerstand van belang te hebben doorbroken. Opmerkelijk is dat excessen (in een goed blaadje komen bij ondergeschikten) zijn uitgebleven en dat de troep blijk heeft gegeven het te „nemen" als een van hen om enige juiste reden (ook om zuivere dienstredenen) werd beloond. Een prettige ervaring, want ook in dit opzicht werd door sommigen „gevreesd". Overigens zullen er *altijd* zijn die „ergens" om *blijven* vrezen en op dezulken kan men nu eenmaal geen systeem bouwen.

De proefnemingen hebben dus gunstig gewerkt. De mogelijkheden zijn uitgebreid waar dit voordelig werkte, ingekrompen waar het tegendeel het geval was. Gedurende de huidige fase van legalisatie gaat men gewoon ermee door, hetgeen om psychologische redenen ook moeilijk anders kan.

---

[2] Dit onderwerp, het „tolerantieprobleem", zal eveneens te zijner tijd in een afzonderlijke beschouwing aan de orde worden gesteld.

[3] *De Militaire Spectator* **128**(1959)(12)457.

Wij zijn thans aan het eind van onze beschouwing. Wat wij ermee wilden bereiken is aan te tonen, dat de graad van doeltreffendheid, die onze landstrijdkrachten in de toekomst — zowel in vredestijd, maar vooral in geval van oorlog — ten toon zullen spreiden in zeer hoge mate zal afhangen van de gevechtsbereidheid die *in de eerste plaats het volk als geheel*, in de tweede plaats zijn vertegenwoordiging in de regering en in de derde, doch beslist niet laatste plaats ons leger zal kunnen opbrengen.

De gevechtsbereidheid ware daarbij te zien als gelijkwaardig element van de drie-eenheid die de gevechtswaarde uitmaakt, slechts haar verwaarlozing tot heden maakt het noodzakelijk juist op *dit* element in de toekomst in het *bijzonder* de aandacht te vestigen.

Normaal is dus dat alle drie de elementen op een zeer hoog peil staan: bereidheid, uitrusting en vaardigheid.

Want pas dan zal het mogelijk zijn om operatieplannen tevoren in al hun mogelijkheden te voorzien, zonder hetwelk een oorlog slechts een loterij zou worden met betrekkelijk veel nieten.

Nieuwe uitgaven

DIE PANZER-GRENADIERE, door Maj. dr. F. M. von Senger und Etterlin, 267 blz., 103 afb. Uitg.: J. F. Lehmann Verlag, München, 1961. Prijs: ing. DM 29,—; geb. DM 32,—.

Dit buitengewoon goed gedocumenteerde werk geeft de gehele geschiedenis (1930-1960) van deze wel zeer „speciale troepen", die zich langzaam maar zeker in Duitsland tot het begrip „infanterie" hebben opgewerkt. Sedert 1959 namelijk bestaat deze, buiten de „Panzergrenadiere", nog slechts uit enkele berg- en valschermtroepen.

Het boek geeft daarbij een goede vergelijking met de parallelontwikkeling in Rusland, Engeland, de Verenigde Staten en Frankrijk. Het geeft organisaties, technische gegevens en bespreekt uitvoerig de mechanisering en de tactiek in al haar uitvoeringsvormen. De hoofddelen zijn getiteld:

1. *Führungs- und Kampfgrundsätze*
a. Die „Hilfstruppe" der Panzerwaffe;
b. Die Heereskavalerie;
c. Die „Schnellen Truppen";
d. Der mechanisierte Kampf.
2. *Kräfteordnung und Kriegsgliederung*
a. Die Anfänge 1934-1940;
b. Die grosse Vermehrung 1941;
c. Die Mechanisierung;
d. Sonderformen;
e. Kriegserfahrungen;
f. Panzeraufklärer und Schnelle Panzergrenadiere;
g. Die neuen Bataillone.
3. *Die ausländische Entwicklung*
4. *Der Schützenpanzer*
5. *Ausblick*
a. Taktische Atomsprengkörper und Panzergrenadiere;
b. Das strategische Ziel im Atomkriege;
c. Ausblick: Die Fernkampfkriegführung.

Een zeer grondige studie, die in elke militaire bibliotheek behoort te worden opgenomen, doch bij de bestudering waarvan men zich goed voor ogen moet houden dat zij typisch is ingesteld op Duitse inzichten. In dit verband is het goed hier nogmaals te wijzen op het enge verband, dat steeds bestaat tussen een bepaalde organisatie en de tactiek die er aan ten grondslag ligt.

v. H.

DE OORLOG IN DE WOESTIJN, door Correlli Barnett, 332 blz., geïll. Uitg.: Uitg. en Drij N.V. Hollandia, Baarn, 1961. Prijs: *f* 12,50.

Hoewel wij in het algemeen geen vertaalde boeken recenseren, aangezien het onze ervaring is dat in deze vooral veel mitaire uitdrukkingen verkeerd worden gebruikt, hebben wij gemeend voor De Oorlog in de Woestijn een uitzondering te moeten maken. In de eerste plaats omdat dit boek niet aan dit euvel mank gaat, maar vooral ook om de uitvoerige inleiding, die Luitenant-Generaal b.d. J. J. C. P. Wilson ervoor heeft willen schrijven, wat er alleen al een bewijs voor is, dat de inhoud — militair bezien — volkomen verantwoord is.

Generaal Wilson legt in deze inleiding op een wel bijzonder heldere wijze de nadruk op de karakteristieken van het betreffende operatietoneel.

De auteur — Correlli dus — heeft bij de samenstelling van zijn werk niet alleen gebruik gemaakt van zogenaamde „dode" bronnen, als daar zijn archieven, enz., maar heeft ook niet nagelaten tevens een groot aantal vooraanstaande figuren uit deze woestijnoorlog te raadplegen. Hieronder zijn vrijwel alle bekende Britse aanvoerders benevens een groot aantal staf- en troepenofficieren.

De personen van de voornaamste tegenstanders worden mede belicht.

Het boek, dat zeer gemakkelijk leest, wordt ten zeerste aanbevolen.

v.H.